

Kritické zhodnocení výzkumu (***Literature Review***)

6.3. 2024

Kritické zhodnocení literatury

- Následuje obvykle po formulaci výzkumných otázek, někdy před nimi (typická varianta: upřesňuje obecnou otázku), někdy paralelně
- Naznačuje dosavadní odpovědi na výzkumnou otázku
- Tvoří součást práce, ale musí být napsaný tak, aby **mohl existovat i jako samostatný text**

IMRAD konvence- význam KZL v rámci vědeckých textů mírně klesá

- **IMRAD** (Introduction-Methods-Results-Analysis-Discussion)
- „Theory“ součástí Introduction
- Znamená napsat ho přesně a stručně.
- V diplomce jiné- demonstrujete hloubku pochopení toho, co zkoumáte (text je delší)

Cíle

- **Ukažte, že váš výzkum spočívá „na ramenou obrů“**
- **Splňte co nejlépe „problem-gap-contribution“**

Příklad:

- V šedesátých letech vznikly dvě klíčové práce o stranické soutěži:
- **Downs 1956** (klíčová v soutěži blízkost a vzdálenost) x **Stokes 1963** (reaguje na Downse, říká, že to je jinak a klíčová je kompetence).
- Nejcitovanější práce v politologii, množství následovníků
- Moje monografie (2015): na ramenou obrů říká, že je to jinak a že blízkost a vzdálenost a kompetence není buď/anebo, ale navzájem se podporuje.

Jaký má tedy kritické zhodnocení literatury cíle?

- Shrnout, co se v dané oblasti, **nebo spíše otázce**, vyzkoumalo
- Posoudit, jak přesné a úplné jsou výsledky tohoto zkoumání

Co všechno do něj zahrnout?

Bývá dobré se zamyslet i nad tím, jak dobře koresponduje akademická literatura s reálným světem, někdy je i proto dobré zahrnout neakademické zdroje (aplikovaný výzkum)

Nehodnotíme ani tak **literaturu** jako **stav poznání**.

Jak ho dělat?

- **Selektivně**- nečtete často celé články/knihy, hledáte jen pasáže, vztahující se k vaší výzkumné otázce/tomu, co vás zajímá.

Nepište ze široka

Příklad

- Píšete práci o rozdílech v marketingu Pirátské strany a mainstreamových stran
- NEPIŠTE O:
 - definicích marketingu (kromě vaší)
 - vývoji využívání marketingu v politice
 - hlavních konceptech marketingu (pokud je důkladně nevyužijete v práci)
 - názorech na vztah marketingu a demokracie.....

Nepoučujte

- Nemá být napsáno učebnicově, jako výklad dané oblasti
- Naopak posilujte v čtenáři přesvědčení, že vaše výzkumná otázka je zajímavá hádanka, na kterou zatím není jasná odpověď
- Ukazujte spíš věci, které se zatím moc neví, než ty, které se ví bezpečně

Jak ho dělat prakticky

- Knihy /někdy dobrý, někdy horší zdroj, moc učebnicové, obecné)
- Články: elektronické databáze, google (souvisí s autorskými právy)
- Ostatní zdroje: Vláda, Nevládní organizace (pozor na hodnoty autorů!)

AI Elicit (elicit.com)

- 125 mil. akademických textů
- Hodně záleží na promptech (zkoušejte víc!)
- Nevyhodnocuje jen relevanci, ale dělá i shrnutí a mining uvnitř článků
- Neplacená i placená verze
- Zatím dobrý sluha, zlý pán

Elicit- příklad 1

Elicit

Are all political parties either populist or non-populist?

Searching more than 125 million academic papers
 Summarizing the first 4 abstracts
 Results

Summary of top 4 papers Copy

The literature presents a range of perspectives on the classification of political parties as either populist or non-populist. [Fernández-García \(1970\)](#) and [Kessel \(2015\)](#) both identify key elements of populism, such as the portrayal of 'the people' as virtuous and homogeneous, and the advocacy of popular sovereignty. However, [Kessel \(2015\)](#) also notes the challenges in classifying parties due to the fluid nature of populism and the prevalence of anti-establishment rhetoric. [Dassonneville \(2021\)](#) further complicates the distinction by highlighting the similarities in the socio-demographic backgrounds and political attitudes of members of populist and non-populist parties. [Pappas \(2019\)](#) offers a more comprehensive classification, distinguishing populist parties from antidemocratic, nativist, or regionalist and secessionist parties. These perspectives collectively suggest that while there are definable elements of populism, the classification of parties as either populist or non-populist is not always clear-cut.

+ Add columns Sort: Most relevant Filters Export as PLUS

☐ Paper	Abstract summary
☐ Populist parties in Western Europe. An analysis of the three core elements of populism <small>Belén Fernández-García +1 Communication & Society 1970 16 citations DOI</small>	Populist parties are the main source of divergences between populist parties.
☐ Populist Parties across Europe <small>Sjojn van Kessel 2015 3 citations DOI</small>	Populist rhetoric can in theory be voiced by all parties.
☐ Are they different? A comparative study of European populist party members <small>Ruth Dassonneville +1 Party Politics 2021 1 citation PDF DOI</small>	Populist party members look very much alike and hold similar political attitudes.
☐ How to Distinguish Populists from Non-Populists? <small>Takis S. Pappas Populism and Liberal Democracy</small>	Populist parties are often confused with other types of parties they are often confused with.

Search or create a column
Describe what kind of data you want to extract
e.g. summary, counter-arguments

ADD COLUMNS
 Summary
 Main findings
 Methodology
 Intervention
 Outcome measured
 Limitations
Show more

Elicit- příklad 2

Elicit

Find papers

what are the most common uses of eye tracking for reserach in political science?

Searching more than 125 million academic papers
Summarizing the first 4 abstracts
Results

Summary of top 4 papers Copy

Eye tracking technology has emerged as a valuable tool in political science research, with potential applications in public management, political branding, and election campaigns ([Ignatovskiy, 2020](#)). This technology has been used to differentiate gaze behavior between individuals with left and right-wing political orientations, shedding light on the role of visual attention in political attitudes ([Ornuogbusi, 2018](#)). However, the use of eye tracking in political science is still relatively underexplored, with participant observation and structured observation techniques being more commonly used ([Gillespie, 2011](#); [Darroie, 1998](#)).

+ Add columns Sort: Most relevant Filters Export as PLUS

Paper	Abstract summary	
☐ Participant Observation and the Political Scientist: Possibilities, Priorities, and Practicalities <small>Andra Gillespie +1 PS 2011 27 citations DOI</small>	Participant observation techniques have played and should continue to play a key role in advancing our understanding of political science.	<p>Search or create a column Describe what kind of data you want to extract e.g. summary, counter-arguments</p> <p>ADD COLUMNS</p> <ul style="list-style-type: none">+ Summary+ Main findings+ Methodology+ Intervention+ Outcome measured+ Limitations <p>Show more</p>
☐ Eye Tracking: Potential Applications for Public Management, Political Branding and Election Campaigns <small>Yaroslav R. Ignatovskiy +3 2020 0 citations PDF DOI</small>	Eye-tracking research could be applied to planning information and election campaigns, counter-extremism activities on the Internet, party branding and political SMM.	
☐ Gazing Left or Right: Politics on the move <small>Tochukwu Ornuogbusi +2 2018 0 citations</small>	The labor required in coding regions of interests frame by frame tends to limit researchers from using such stimuli.	
☐ Observation in Political Research: A Qualitative Approach <small>Charlotte Dargie 1998 15 citations DOI</small>	Observation can be included as a valuable part of a qualitative research strategy.	

Elicit- podmínky využití na FSS/v diplomce (mohou se měnit)

- Využitím přebíráte plnou zodpovědnost za výsledný obsah, který může být nepřesný, neúplný nebo zavádějící (doporučená praxe: ověřovat ho).
- Využití bude zmíněno v první poznámce textu práce.
- Budou uvedeny prompty, které jste pro zpracování využili.
- Text, vzniklý za využití nástrojů AI, bude obsahovat korektní reference.
- Výsledek, dosažený za využití nástrojů AI, budete schopni aktivně reprodukovat (např. v seminářích, budete schopni o tématu mluvit, reagovat na otázky k němu atd.).

Články vs. Diplomka

- V článcích píšete ultrastručné zhodnocení výzkumu, které souvisí s výhradně s odpovědí na vaší otázku. Píšete jen, jaká ta dosavadní odpověď je, případně kauzální mechanismus za ní.

Obvyklý rozsah 2 normostránky. Příklad: André et al. 2017 (<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354068815610974>)

- V diplomce máte více prostoru, abyste ukázali, jak ta odpověď vznikla, kriticky mezi sebou porovnali argumenty, víc zhodnotili stav poznání atd.
- Obvyklý rozsah 20-25% textu

Jaké má tedy kritické zhodnocení výzkumu výhody?

- Získáte přehled o výzkumu, který jste neznali
- Objevíte, co už je dobře udělané
- Porovnáte, to, co napadlo vás, s tím, co se udělalo, výsledkem může být vylepšený nápad
- Posoudíte, jaká jsou slabší místa dosavadního výzkumu (problem-gap-contribution)
- Uvědomíte si kontext vašeho výzkumu, snáz jste schopni formulovat, proč je relevantní, „k čemu je“.

Úkoly kritického zhodnocení literatury

UDĚLEJTE V TÉMATU POŘÁDEK

- Jaké názory/přístupy se vyslovují k výzkumné otázce? Jakou má tradici? Existují nějakí klasici, kteří významně ovlivnili odpověď na ni?
- Jak by každý proud odpověděl na naši otázku?
- Jaké mají tyto odpovědi silné a slabé stránky?
- Které proudy jsou pro nás nejvhodnější k využití v práci a proč?

Přístupy k výzkumné otázce

- Někdy jsou etablované, jindy je musíte sami kriticky interpretovat
- Někdy je toho málo na „přístup“ (nové fenomény- př. nové formy mobilizace a jejich efekty), pak si pomáháte tím, co je nejbližší (př. staré formy mobilizace a jejich efekty)
- Základní otázka: v čem se shodují, v čem liší a o čem třeba vůbec nemluví (gaps)?

Příklad kritické interpretace přístupů k výzkumné otázce: Strmiska-Chytilek 2012

- Otázka: lze uplatňovat stejné konceptuální rámce pro výzkum politických stran ve vyspělých i rozvíjejících se zemích?
- 2 základní odpovědi:
- Sartori- v žádném případě ne
- Mainwaring- ano, všechny stranické systémy tvoří kontinuum „institucionalizovanosti“

Jak přístupy odpovídají na naši otázku?

- Pokud vůbec, tak v 99% 1. špatně studujeme nebo 2. máme špatně formulovanou otázku
- Pokud nějak, pak je potřeba vysvětlit, v čem se shodují a v čem odlišují (nejlepší situace).
- Pokud všichni odpovídají stejně, je slušná šance, že otázka je banální

Jaké mohou být problémy dosavadních odpovědí?

- Zastaralost věcná
- Zastaralost konceptuální
- Ethnocentrismus, Kontext (nesmíme zanedbat)

Jak dobré odpovědi nabízí jednotlivé přístupy?

- Těžká část- dívejte se na problém očima těch přístupů, ne svýma!
- Posuzujte empirickou využitelnost a logickou konzistenci

Který přístup si vybereme?

- Výjimečně posuzujeme v celé práci problém z více perspektiv
- Obvykleme vybereme jeden, jasně vysvětlíme kritéria (menší prozkoumanost, sociální relevance)

Jak psát kritické zhodnocení

- Výstižné názvy kapitol
- „Jak probíhají volební reformy: tři přístupy“ = správně
- „Průběh volebních reforem“ = špatně (implikuje popis, není jasné, že jde o konfliktní věc)

Jak psát kritické zhodnocení

- Držte se úkolů 1-4, nejde o to, řadit za sebe argumenty z toho, co si přečtete, je nutné je strukturovat, konstantně mezi nimi posuzovat= **syntéza**
- Argumenty přístupů prezentujete nezaujatě
- Váš zkoumaný případ/případy prozatím příliš do argumentace věcně nezapojujte

Příliš málo vs. příliš moc literatury

- Pokud **příliš málo**, obvyklá postupujete **koncentricky**- máte jak nadřazenou literaturu vašemu problému, tak i tu, která se ho dotýká přímo
- Pokud **příliš moc**, snažte se přehled literatury **co nejvíc zaměřit/zacílit** na věc, která vás zajímá.

Př.: Diplomka o využívání sportovních metafor (David Vokál, <https://is.muni.cz/th/kskq5/>)

- Experimentálně chce zkoumat využívání sportovních metafor v politických textech
- **Level 1:** chvíli píše o metaforách (co jsou, jaká je jejich funkce)
- **Level 2:** píše o sportovních metaforách (jejich funkci, využívání, dosavadním výzkumu)
- **Level 3:** píše o experimentálním výzkumu sportovních metafor (je ho málo, ale přinesl zajímavé výsledky).

Příklad: Svačinová (nyní Vodová) 2012 (DP, studujte v ISU!)

- **Co je dobré/výborné:**
- Rozsah
- Zaměřenost
- Komplettnost zpracování
- Řazení problémů
- Konstantní posuzování přístupů proti sobě
- Stálá diskuse o výhodách a slabinách, zdůvodnění toho, co se použije v práci
- **Co by se mohlo vylepšit:**
- Názvy kapitol

- PŘÍKLAD, KDY JE PREZENTOVÁN POSTUPNĚ SE ROZVÍJEJÍCÍ VÝZKUM, MĚNÍCÍ SE V ČASE.

Příklad Svačinová 2012: Ekonomické hlasování v CE Evropě?

- *Existuje v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku ekonomické hlasování? V jaké míře?*
- *Je ekonomické hlasování pro jednotlivé vládní strany v zemích střední Evropy odlišné?*
- *Změnilo se ekonomické hlasování v zemích střední Evropy po vstupu zemí do Evropské unie a vypuknutí ekonomické krize?*

Př. Svačinová 2012- Teorie „Ekonomického hlasování“

- Základní myšlenka (shodují se): existuje vztah mezi stavem ekonomiky a volebním chováním (volič maximalizuje skrze volbu svůj zisk)
- Co volič hodnotí: ekonomiku země vs. ekonomiku svou (v politologii obvyklejší první přístup, tzv. sociotropický)

Svačinová 2012- Jak se vyvíjel sociotropický přístup

- První sporná otázka- jak volič hodnotí ekonomiku:
- Skrze makroekonomické ukazatele (starší)
- Skrze vlastní percepce o stavu ekonomiky (novější)

Svačinová 2012- Jak se vyvíjel sociotropický přístup

- Druhá sporná otázka: Proč voliči nevolí čistě ekonomicky?
- Kognitivní překážky
- Institucionální omezení

Svačinová 2012- Co má volič dělat, aby použil ekonomické hlasování?

- Model trestu (retrospektivní hlasování)
- Selekční model (retrospektivní a prospektivní model)

Svačinová 2012- modely westminsterské provenience, jak je adjustovat na Evropu?

- Koaliční vlády (ekonomické hlasování empiricky slabší)
- Kterou stranu v koalici trestat?
- Jak do výzkumu zahrnout, že vlády kontrolují ekonomiku stále méně (globalizace)?

CE Evropa

- Na základě představené teorie by mělo být slabé
- Proměnlivé stranické systémy, nejasné responzibilita
- Komunistické dědictví
- Může se měnit cca od roku 2000 (oba předchozí faktory ztrácí na významu), málo empirických studií.

Jiný příklad: DP Veronika Soumarová
([https://is.muni.cz/auth/th/oyl6l/DP_Soumarov
a_FINAL.pdf](https://is.muni.cz/auth/th/oyl6l/DP_Soumarova_FINAL.pdf))

- Část 2 shrnuje kontext výzkumu a jeho relevanci
- Část 3 je zhodnocením literatury, které rychle přechází k výkladovému rámci, který Veronika v práci využije

„Přehled literatury“ se může výjimečně týkat i metod,
příklad: Chytilék-Eibl

2011 (<https://www.jstor.org/stable/23073246?seq=1>)

- Jak nejlépe zkoumat politický prostor v ČR a pozici parlamentních stran v něm?
- zde se nezabýváme teorií (jak ho definovat), ale metodou (jak ho nejlépe měřit).

Chytilék-Eibl: přístupy (a jejich podstata, silné a slabé stránky, přihlášení se k jedné z nich)

- Skrze voliče
 - Legislativní hlasování
 - Strojové zpracování programů
 - Manuální analýza programů
 - Výzkum stranických elit
 - Výzkum expertů
-
- PŘÍKLAD, KDY VĚDLE SEBE STOJÍ NĚKOLIK VÍCEMÉNĚ NEZÁVISLÝCH PŘÍSTUPŮ, NEPROPOJENÝCH HISTORICKY ANI VÝVOJEM, JE POTŘEBA JE POSOUDIT A VYBRAT Z NICH.

(může existovat i jako esej: Havlík: *Jak je měřit? Postoje stran k evropské integraci*. Vyšlo v SEPSu)